

такту» [6, с. 81]. Гербартіанець зазначав, що досягти останнього можна лише шляхом власної практики, у діяльності, проте, спираючись на вказівки і методи теорії. Останні потрібні напрацювати ще до практичної діяльності.

Отже, внесок та вплив педагогічного вчення гербартіанців не лише на проблеми безпосереднього впливу психології на педагогіку, але й на розвиток психології загалом не згадувалися або й не розглядалися (чи тільки частково) вченими-дослідниками. Вважаємо, що, насамперед, варто звернути увагу на основи дидактичного подання навчального матеріалу (розподіл, поєднання, засвоєння), що запропонували гербартіанці, а саме психологічний момент засвоєння, принцип взаємозв'язку та принцип розподілу навчальних предметів за ступенями.

Література

1. Dörpfeld F. W. Gesammelte Schriften / F. W. Dörpfeld. – Erster Band: Beiträge zur pädagogischen Psychologie. Erster Teil. Denken und Gedächtnis. Eine psychologische Monographie. – 4. Auflage. – Gütersloh : Verlag von G. Bertelsmann, 1915. – 140 S.

2. Dörpfeld F.-W. Schriften zur Theorie des Lehrplans / F.-W. Dörpfeld. – Bad Heilbrunn : Verlag Julius Klinkhardt, 1962. – 108 S.

3. Reble A. Geschichte der Pädagogik / A. Reble. – Stuttgart: Klett-Cotta, 2002. – 417 S.

4. Stoy K. V. Die Psychologie in gedrängter Darstellung. Leitfaden für Vorträge und Studien auf Gymnasien, Seminarien und Universitäten Darmstadt und Leipzig / Karl Volkmar Stoy. – Leipzig: W. Engelmann, 1870. – 163 S.

5. Stoy K. V. Psychologisch-pädagogische Analysen / Karl Volkmar Stoy // Allgemeine Schulzeitung, 1874. – № 51. – S. 75–76, 101–103.

6. Ziller T. Einleitung in die allgemeine Pädagogik Verfasserang. Vorlesunden über Allgemeine Pädagogik / Tuiskon Ziller. – Leipzig: Verlag Teubner, 1901. – 169 S.

УДК 373.811.161

Царик О. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ ХХ СТ.

Дослідження процесу навчання та виховання потребує неодмінного розгляду проблематики підготовки педагогічних кадрів, оскільки від рівня підготовки учителя залежить якість виховання учнівської молоді.

Підготовка педагогічних кадрів у східній Україні на початку ХХ ст. опиралася на традиції царської Росії, де навчання учителів відбувалося на консервативних засадах. Учительські семінарії були закладами, схожими на середньовічні монастирі, більшість випускників яких були спроможні «сяк-так учити писання й читання». Учителі, які займалися самоосвітою та намагалися вводити у процес навчання нові методи, були змушені працювати у межах дозволеного під пильним наглядом духовенства [2, с. 45].

Учителів середніх шкіл готували університети, де основна увага акцентувалася на засвоєнні знань, а на методологічну освіту не залишалася часу. Таким чином учителі гімназій та шкіл часто мали проблеми у взаєморозумінні з учнями та з підбором методів навчання.

Із зміною влади змінилися основні принципи світогляду держави й виникла потреба у вдосконаленні підготовки вчителя. Зокрема, психологія, педагогіка, дидактика та соціальні науки потребували дослідження та ґрунтовного впровадження у вищу школу.

При підготовці вчителів гострою проблемою були якість та кількість: учитель мав відповідати новим вимогам суспільства, потрібна була значна кількість учителів для забезпечення реалізації на полі виховання ідеалів пануючого робітничого класу. Проблему кількості вчителів вирішували шляхом навчання на короткотермінових учительських курсах. Проте учительські курси не задовольняли потреби в учителях, тому в середніх школах були введені до навчальних планів педагогічні науки. В такий спосіб вдалося «змобілізувати» педагогічні кадри для реалізації проекту загального шкільного обов'язку для дітей.

Підготовку вчителів можна поділити на три форми. Перша форма підготовки вчителів для початкових сільських та міських шкіл (шкіл I-го ступеня), друга форма – учителів середніх шкіл, третя – вчителів вищих шкіл.

Діти в Радянському Союзі здобували свою освіту, беручи участь у трудовому процесі свого середовища, що розвивало їхні духовні здібності. Зміст освіти у той період можна було охарактеризувати гаслом «через дійсне життя до кращого життя», відповідно учитель, окрім викладання свого предмета, мав бути спроможним брати активну участь у житті середовища, долучатися до загального поступу суспільства.

З огляду на це педагогічні школи поділялися на два типи: сільськогосподарські-педагогічні та промислово-педагогічні, – готували учителів відповідно для сільської місцевості та для міста і промислових центрів.

Навантаження студентів педагогічних закладів складалося з двох частин: половина часу приділялася практичній праці поза навчальним корпусом, а половина – теоретичним студіям. Причому праця поза навчальним корпусом стосувалася не лише виховної роботи в школах, значну частину роботи студенти виконували в сільському господарстві, в копальнях, на фабриках, де проходили всі етапи праці, від найпростішої «чорної роботи» до складнішої. Впродовж навчання у школі вчитель повинен був не лише вміти абстрактно говорити про сфери діяльності, але й вміти на практиці ввести учнів у трудовий процес [2, с. 48].

У педагогічних технікумах вчилися учні віком від 16 до 30 років, які закінчили семирічну підготовку: народну школу, школу для дорослих чи спеціальні курси. Учні забезпечувалися стипендіями та житлом. Головними предметами в технікумах були суспільні науки як методологічна та ідеологічна основа для інших дисциплін, педагогічні науки як професійна підготовка та математично-природничі науки як зміст загальної освіти. Радянський учитель повинен був ознайомитися з творами усіх великих провідників теорії робітничої революції, а також з культурним надбанням старої Росії та Заходу. В педагогічних закладах приділяли значну увагу музиці, співу, театру, а також до процесу виховання вчителів належали рисунки, ручні роботи, моделювання, малярство.

Важливим аспектом підготовки учителя було акцентування уваги на пізнанні особистості дитини та особливостях її розвитку. У педагогічних лабораторіях на основі практичних вправ у майбутніх учителів формували здатність пізнавати, розуміти та любити дитину, а й цінності, які сприяли розвитку дитини. Далі на основі цих знань та навичок викладали педагогіку, історію педагогіки, загальну дидактику та методику спеціальних дисциплін.

План навчання в педагогічних технікумах передбачав спершу вивчення найважливіших питань загальної освіти: математики, російської мови, іноземної мови (найчастіше німецької), політичної економії, природи, рисунків, співу, фізкультури. Водночас теоретично і практично ознайомлювались із основним родом заняття свого середовища, жителі промислових центрів на фабриці, жителі аграрних середовищ у сільському господарстві. Поряд із працівниками учні педагогічних технікумів вникали у процес роботи, вели при цьому щоденники та намагалися вплинути на

культурний розвиток оточення, а також задумувались над полегшенням праці та покращенням якості життя робітників та селян. На старших курсах промислової практика змінювалася педагогічною. Через три роки навчання учитель був готовий до роботи у школі, проте підтримував зв'язок із технікумом, міг звернутися до своїх викладачів за порадою. У технікумах існувала традиція: випускники приїжджали щороку на кілька днів з метою поповнення своїх знань новими здобутками педагогічної науки, а також поділитися своїми проблемами та успіхами.

Після трьох років роботи у школі учитель міг вступати до вищої педагогічної школи [3, с. 103–107].

Для вдосконалення методики викладання та ознайомлення із новими формами та методами роботи проводились відкриті уроки, які обговорювались на районних методичних конференціях. Зазвичай відкриті уроки готували і проводили молоді учителі, які не мали достатньо досвіду, відповідно їх критикували інспектори та старші колеги. У такій ситуації учитель думав спершу над тим, щоб уникнути критики, а не про те, що урок дасть дітям [1, с. 17].

Розгляд форм підготовки вчителів у системі радянської освіти міжвоєнного періоду ХХ ст. дає можливість зробити висновки, що в основному педагогічні кадри вчилися у педагогічних технікумах, де основним принципом виховання була засада «до праці можна виховати тільки через працю».

Література

1. Петрів Д. Як підготовляти зразкові лекції на районіві конференції? / Денис Петрів // Шлях виховання й навчання. Педагогічно-методичний тримісячник. Орган «Взаємної Помочі Українського Вчительства. VI-ий річник. Методика і шкільна практика. – Львів, 1932. – С. 17–18.

2. Юккер Е. Підготовка вчителів у Радянському союзі / Ернст Юккер // Шлях виховання й навчання. Педагогічно-методичний тримісячник. Орган «Взаємної Помочі Українського Вчительства. VI-ий річник. Перша книга. – Львів, 1932. – С. 44–49.

3. Юккер Е. Підготовка вчителів у Радянському союзі / Ернст Юккер // Шлях виховання й навчання. Педагогічно-методичний тримісячник. Орган «Взаємної Помочі Українського Вчительства. VI-ий річник. Друга книжка. – Львів, 1932. – С. 103–107.

Cwer A. M.

PROPER LANGUAGE STANDARDS OF THE TEACHER COMMUNICATIVE SITUATIONS IN THE CONTEMPORARY EDUCATIONAL PROCESS

Abstract

The term “language culture” generally describes an activity aiming at improving and developing the language skills in an appropriate and efficient manner.

An important element of this activity, which is mostly conducted as a part of the educational system, is a teacher or lecturer. It is the teacher's personality as well as the appropriate preparation for the job and the skill of correct communication with the listeners greatly influences the effectiveness of the youth education process.

Therefore, the language is one of the important educational tools. It is also an important element of the national culture as well as the best reflection of that culture. Similarly to the proverbial mirror, the social experiences of the individuals and nation are reflected in the language.

The education is an important area of human life which provides personal development of each individual, successive generations and social and national groups. It